

Voorwoord

Geachte Collega,

Het is ons uit de vele vragen die ons regelmatig bereiken duidelijk geworden dat de invulling van de zogenaamde doodsbriefjes in de praktijk nog al eens moeilijkheden of twijfels oplevert, Wij menen U daarom van dienst te kunnen zijn door de belangrijkste punten van de wet op de lijkbezorging in dit GHI-bulletin samen te vatten.

De in deze wet gegeven voorschriften zijn in een aantal gevallen moeilijk te interpreteren. In dit bulletin is getracht, mede door middel van een wat praktisch gerichte benadering, een verduidelijking van de voorschriften te geven. Het bulletin dient gezien te worden als een samenstel van richtlijnen met behulp waarvan het mogelijk is een antwoord te vinden op in de praktijk gerezen vragen. Bij de totstandkoming van dit bulletin is dankbaar gebruik gemaakt van de waardevolle adviezen van collega H. Th. P. Cremers en dr. J. Zeldenrust, Collega Cremers is als politie-arts verbonden aan de gemeentepolitie te Rotterdam. Dr. Zeldenrust is als directeur verbonden aan het gerechtelijk geneeskundig laboratorium te Rijswijk.

Met collegiale groeten,

De Geneeskundig Hoofdinspecteur
van de Volksgezondheid,

W. J. Chr. van Gestel, arts

Paragraaf 1 Inleiding

In de wet op de lijkbezorging zijn een aantal handelingen genoemd waarmee een arts zich dient te belasten, alsvorens een lijk 'bezorgd' (begraven, verbrand, ontleed) kan worden. Een juiste uitvoering van deze deels administratieve handelingen is mede van belang, omdat een onjuiste c.q. onvolledige uitvoering strafrechtelijke en/of civielrechtelijke gevolgen kan hebben voor de arts. In dit bulletin wordt een nadere toelichting gegeven op de procedures welke ingevolge de wet moeten worden gevolgd.

Het geheel is samengevat in een beslissingschema ten behoeve van de behandelend arts dat als bijlage 1 is bijgevoegd.

Paragraaf 2 Omschrijving van enige begrippen

Lijk: het stoffelijk overschot van een overledene of doodgeboren kind.

Doodgeboren kind: een voldragen doodgeboren vrucht 1).

Lijkschouwing: het persoonlijk onderzoeken van een lijk om er zich van te overtuigen dat de dood tengevolge van een natuurlijke oorzaak is ingetreden 2).

Behandelend geneeskundige: de arts die de patiënt tijdens het leven als laatste op enigerlei wijze onder zijn medische zorg heeft gehad.

Gemeentelijke lijkschouwer: een als zodanig door een burgemeester beëdigde arts. Hij brengt van elke lijkschouwing verslag uit aan de Officier van Justitie.

Natuurlijke dood: ieder overlijden dat het gevolg is van spontane ziekte of ouderdom.

Niet-natuurlijke dood: ieder overlijden door schuld of opzet van derden, zelfdoding ook als deze het natuurlijke gevolg is van een zielsziekte, het sterven tengevolge van ongeval of geweld, zowel chemisch als fysisch, ook wanneer dit niet door menselijk toedoen is veroorzaakt. **In alle gevallen waar twijfel bestaat aan natuurlijke dood dient de doodsoorzaak als niet-natuurlijk te worden aangemerkt.**

- 1) De wet geeft niet aan wanneer een vrucht als voldragen beschouwd dient te worden. Uit een oogpunt van statistiek is het, naar analogie van de definitie van de Wereld Gezondheids Organisatie ter zake, gebruikelijk om dode vruchten als doodgeboren in de zin der wet aan te merken, wanneer de zwangerschap 28 weken of meer heeft geduurd. Op **onvoldragen doodgeboren vruchten** is de wet niet van toepassing. Een onvoldragen vrucht die echter ongeacht de zwangerschapsduur **levend** ter wereld komt en na de geboorte overlijdt dient als een overleden persoon te worden aangemerkt waarop de wet wél van toepassing is.
- 2) Lijkschouwing is per definitie een persoonlijke handeling. Het is bijvoorbeeld onjuist om op een telefonische informatie van de behandelend geneeskundige af te gaan, zonder het lijk zelf te schouwen.

Paragraaf 3 Verklaring van overlijden t.b.v. burgerlijke stand (doodsbriefje A)

Na het vaststellen van de dood dient een verklaring van overlijden ten behoeve van de ambtenaar van de burgerlijke stand te worden afgegeven (voor model: zie bijlage 2), die op grond hiervan verlof tot begraven of verbranden geeft. De behandelend geneeskundige mag deze verklaring uitsluitend afgeven in geval van natuurlijke dood en wanneer de overledene wordt begraven. In alle andere gevallen (niet-natuurlijke dood en/of crematie) dient de behandelende geneeskundige zich te onthouden van het afgeven van een verklaring en de afwikkeling van de procedure over te laten aan de gemeentelijke lijkshouwer. Deze laatste kan alleen optreden voorzover hij aan de overledene of aan de moeder van het doodgeboren kind gedurende de laatste twee jaar geen geneeskundige bijstand heeft verleend. Heeft hij dit wel gedaan dan dient hij een collega-gemeentelijke lijkshouwer in te schakelen.

Paragraaf 4 Verklaring van overlijden t.b.v. de statistiek (doodsbriefje B)

De wet schrijft voor dat tegelijk met de afgifte van het doodsbriefje A een opgave van de doodsoorzaak verstrekt moet worden ten behoeve van de statistiek. Dit geschiedt door middel van de zgn. doodsoorzaakverklaring B (voor model: zie bijlage 3). Het afgeven van het doodsbriefje A en het doodsbriefje B is onlosmakelijk van elkaar en dient door één en dezelfde persoon te geschieden, n.l. door de arts die de lijkshouwing heeft verricht. Het formulier gaat in een gesloten enveloppe waaraan een strook is bevestigd welke de identiteit van de overledene vermeldt, tegelijk met het doodsbriefje A naar de ambtenaar van de burgerlijke stand. Deze houdt de strook achter en zendt de enveloppe ongeopend door naar de medisch ambtenaar van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Van belang is dat niet één of andere medische gemeenplaats wordt vermeld, maar dat de doodsoorzaak zo exact mogelijk wordt aangegeven. Het is aan te bevelen termen te vermijden die tot verzoeken om nadere inlichtingen door de ambtenaar van het Centraal Bureau voor de Statistiek kunnen leiden. Bij natuurlijke dood dient zowel de ziekte welke rechtstreeks de dood tengevolge had als de ziekte(n) welke tot deze rechtstreekse doodsoorzaak hebben geleid, te worden vermeld. Bij tumoren dient zo nauwkeurig mogelijk de primaire lokalisatie te worden vermeld; is deze niet bekend dan ware dit uitdrukkelijk te vermelden. Ook de aard van de tumor dient te worden aangegeven. Alleen bij nauwkeurige invulling van de B-verklaring is het mogelijk de juiste codering van de doodsoorzaak volgens de voorschriften van de Wereld Gezondheidsorganisatie vast te stellen, waardoor de waardevolle gegevens, die op deze wijze ter beschikking komen, op wetenschappelijk verantwoorde wijze in het belang van de volksgezondheid kunnen worden gebruikt.

Paragraaf 5 Natuurlijke en niet-natuurlijke dood

Bij de begripsomschrijving in paragraaf 2 is aangegeven wat onder natuurlijke en

niet-natuurlijke dood dient te worden verstaan. Aan de hand van onderstaande voorbeelden zal getracht worden een nadere verduidelijking te geven.

1. Voetganger aangereden door auto — contusio cerebri — bewusteloosheid — pneumonie — dood.
De directe doodsoorzaak is pneumonie, maar de indirecte is de contusio cerebri, veroorzaakt door ongeval. Wettelijk gezien betreft het derhalve een **niet-natuurlijke dood**.
2. Val van trap — collumfractuur — bedrust — decubitus — sepsis — dood.
De directe oorzaak is sepsis, maar de indirecte is de collumfractuur tengevolge van een val. Ook hier betreft het dus een **niet-natuurlijke dood**.
3. Calamiteit tengevolge van radio-activiteit — beenmergbeschadiging — tonsillitis — sepsis — dood.
Directe oorzaak sepsis, maar de indirecte is de straling; derhalve **niet-natuurlijke dood**.
4. Overdoses slaapmiddelen — coma — thrombose — longembolie — dood.
Directe oorzaak longembolie, indirecte oorzaak slaapmiddelen; derhalve **niet-natuurlijke dood**.

Ieder overlijden dat het directe of indirecte gevolg is van fouten in de beroepsuitoefening is **niet-natuurlijk**.

Voorbeelden:

Verkeerde of onjuist gedoseerde medicatie.

Verkeerde bloedtransfusie.

Foutieve samenstelling dialyse vloeistof.

Chirurgische fouten (zoals technische fouten tijdens operatie of achtergebleven materiaal).

Narcose fouten.

Verpleegkundige fouten.

Complicaties van medisch **juist geïndiceerde, juist gedoseerde en technisch juist uitgevoerde handelingen** kunnen geacht worden te behoren tot het verloop der ziekte waarvoor werd behandeld. Overlijdt de patiënt tengevolge van een dergelijke complicatie dan is de dood als natuurlijk te beschouwen. Bij het beoordelen van deze situaties dient de behandelend geneeskundige zich te realiseren, dat er een zware wissel getrokken wordt op zijn medisch-ethische normstelling. Vorengenoemde voorbeelden zijn uiteraard niet uitputtend. Er zullen zich in de praktijk gevallen voordoen waarbij de zekerheid ontbreekt omtrent de juiste doodsoorzaak. Van belang voor de behandelend arts is dat hij zich in twijfelgevallen onthoudt van het afgeven van de verklaring van overlijden en de zaak in handen stelt van de gemeentelijke lijkschouwer.

Alle sterfgevallen waarover twijfel bestaat zijn als niet-natuurlijk aan te merken. Opgemerkt zij dat bij niet-natuurlijke dood vervoer van het lijk niet mag plaatsvinden, tenzij na verkregen toestemming van de Officier van Justitie of één zijner hulp-officieren.

Paragraaf 6 Ontleding

Naast begraven en verbranden kent de wet nog een andere vorm van lijk-bezorging, n.l. de ontleding. Voor een goed begrip diene dat hiermede uitsluitend de volledige ontleding bedoeld wordt en niet het verrichten van sectie (gedeeltelijke ontleding). Van volledige ontleding is sprake wanneer het lijk voor wetenschappelijke doeleinden wordt gebruikt (snijzaal).

Indien een lijk voor volledige ontleding is bestemd, vindt geen begrafenis of verbranding plaats. Wel dient aan een aantal voorwaarden te worden voldaan. Benodigd zijn hetzij een testament of codicil van de overledene waarin de wens te kennen is gegeven het lijk voor dit doel te bestemmen, hetzij toestemming van echtgeno(o)t(e) om het lijk deze bestemming te geven. Ook meerderjarige bloed- of aanverwanten t/m de derde graad kunnen deze toestemming geven, indien de echtgeno(o)t(e) niet aanwezig is. Zijn ook geen bloed- of aanverwanten aanwezig dan kunnen meerderjarige erfgenamen toestemming verlenen. Verder is altijd verlof van de burgemeester nodig. Weigert de burgemeester dit verlof dan staat beroep op de Commissaris der Koningin open (binnen 24 uur). Uiteraard dient te voren vast te staan dat een wetenschappelijk instituut bereid is het lijk te ontvangen en te ontleden en voor wiens rekening de kosten van vervoer komen. In geval van niet-natuurlijke dood mag ontleding alleen plaatsvinden na verkregen toestemming van de Officier van Justitie. Van belang is voorts dat wanneer tijdens ontleding tekenen of aanduidingen worden ontdekt, die in tegenstelling tot een te goeder trouw aangenomen natuurlijke dood, op een niet-natuurlijke dood wijzen, de ontleding dient te worden stopgezet. In dit geval dient de Officier van Justitie of één zijner hulp-officieren te worden ingelicht. Opgemerkt zij dat ook bij ontleding de doodsbriefjes A en B moeten worden ingevuld.

Paragraaf 7 Sectie

Volgens de wet is sectie (obductie) gedeeltelijke ontleding.

In de praktijk zijn twee soorten van sectie te onderscheiden, t.w. de niet-gerechtelijke- en de gerechtelijke sectie. Dit onderscheid is van belang voor de te volgen procedure. Bij de niet-gerechtelijke sectie dient de toestemming hiervoor door de overledene vóór het overlijden te zijn gegeven of na het overlijden door de naaste familieleden als genoemd onder ontleding. Verlof van de burgemeester is niet nodig, tenzij begrafenis of verbranding plaatsvindt later dan de vijfde dag na overlijden. De normale procedure (doodsbriefje A en B) is van toepassing. Ook hier geldt dat wanneer tijdens de sectie tekenen of aanduidingen worden ontdekt welke, in tegenstelling tot een te goeder trouw aangenomen natuurlijke dood, op een niet-natuurlijke dood wijzen, de sectie moet worden stopgezet en de justitiële autoriteiten moeten worden ingelicht.

Indien twijfel bestaat over de doodsoorzaak en bij niet-natuurlijke dood is ook voor de niet-gerechtelijke sectie toestemming van de Officier van Justitie noodzakelijk, tenzij deze het lijk al heeft vrijgegeven.

Bij een gerechtelijke sectie vindt het toestemmingsprincipe geen toepassing. De sectie vindt dan plaats op last van de Officier van Justitie. De gemeentelijke lijkschouwer vervult in dit geval de formaliteiten.

Paragraaf 8 Balseming

Balseming of toepassing van andere conserverende middelen niet zijnde koeling ter tijdelijke bewaring is in Nederland in beginsel verboden behoudens onderstaande gevallen:

- indien het lijk voor volledige ontleding is bestemd (snijzaal),
- indien het een lijk betreft van een persoon overleden aan boord van een Nederlands schip dat zich op zee bevindt.

Verder kan van het verbod tot balsemen in uitzonderlijke gevallen dispensatie worden verleend door de Ministers van Justitie en van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. De wetgever heeft hierbij o.m. gedacht aan gevallen waarbij langdurig vervoer moet plaatsvinden. Voor dispensatie dient men zich te wenden tot de Geneeskundige Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid.

Paragraaf 9 Vervoer van lijken naar en uit buitenland en op zee

Voor grensoverschrijdend vervoer van lijken is sinds kort een internationale regeling van kracht welke geldt voor alle E.E.G.-landen, alsmede Cyprus, Noorwegen, Oostenrijk, Turkije, IJsland, Zweden en Zwitserland. De overeenkomst geeft regels voor vervoer van lijken tussen deze landen en komt er op neer, dat het vervoer vrij is, mits het lijk vergezeld gaat van een laissez-passer (voor model: zie bijlage 4) en het vervoer plaatsvindt in een ondoordringbare doodskist, welke van binnen met absorberend materiaal moet zijn bekleed. Het laissez-passer dient te worden afgegeven door de burgemeester van de gemeente van overlijden, die er tevens op toeziet dat aan de vereiste medische, sanitaire, administratieve en wettelijke formaliteiten wordt voldaan. In de praktijk zal dit betekenen dat in gemeenten met een gemeentelijke, geneeskundige en gezondheidsdienst of in gemeenten aangesloten bij een districtsgezondheidsdienst de artsen van deze diensten op een en ander toezicht houden. Het verdient aanbeveling zich ook tot deze diensten te wenden, wanneer het gaat om vervoer van een lijk naar andere dan hiervoren genoemde landen.

Paragraaf 10 Orgaantransplantatie

Het uitnemen van een orgaan ten behoeve van transplantatie is in het kader van de wet op de lijkbezorging gelijk te stellen met gedeeltelijke ontleding. Toestemming hiervoor van de burgemeester is derhalve niet nodig, wanneer tenminste de in de wet voorziene termijn van lijkbezorging (maximaal 5 dagen) niet wordt overschreden: de toestemming van de overledene of diens nabestaanden is wèl vereist.

In geval van natuurlijke dood en bovendien wanneer begrafenis zal plaatsvinden, behoort het tot de verantwoordelijkheid van de behandelend arts te beoordelen of het verantwoord is, dat een orgaan uit het betreffende lichaam wordt genomen, terwijl deze ook de benodigde formaliteiten dient te vervullen (doodsbriefje A en B). In alle andere gevallen behoort de beoordeling als hiervoren bedoeld, alsmede het vervullen der formaliteiten aan de gemeentelijke lijkschouwer te worden overgelaten.

De arts die de transplantatie verricht zal, daar hij niet de behandelend arts van de overleden patiënt is geweest, nimmer een verklaring van overlijden mogen afgeven. Zoals hiervoren als opgemerkt is de behandelend arts resp. gemeentelijke lijkschouwer verantwoordelijk voor het vaststellen van de dood en het vervullen der formaliteiten.

NASCHRIFT

Bij de Staten-Generaal is in behandeling een wetsontwerp 'nieuwe bepalingen inzake de lijkbezorging'. Hierin worden een aantal wijzigingen van de huidige wet voorgesteld. De belangrijkste zijn:

- Het begrip doodgeborene wordt geconcretiseerd: hieronder wordt verstaan de na een zwangerschapsduur van tenminste **vierentwintig weken** ter wereld gekomen menselijke vrucht, welke na de geboorte geen enkel teken van levensverrichting heeft getoond.
- Ten aanzien van de lijkschouwing en het afgeven van de verklaring van overlijden worden de volgende wijzigingen voorgesteld:
 1. **De bepaling dat de behandelend geneeskundige geen lijkschouwing bij crematie mag verrichten vervalt.** Zowel bij begraven als bij verbranden zal de behandelend geneeskundige tot lijkschouwing en de afgifte van de verklaring van overlijden bevoegd zijn.
 2. De behandelend geneeskundige zal niet bevoegd zijn tot lijkschouwing en het afgeven van de verklaring van overlijden, indien tussen hem en de overledene of de moeder van de doodgeborene bloed- of aanverwantschap t/m de derde graad bestond of bestaat. Hetzelfde geldt voor de gemeentelijke lijkschouwer.
 3. De gemeentelijke lijkschouwer behoeft geen verslag van een lijkschouwing uit te brengen aan de Officier van Justitie indien hij besluit tot het afgeven van een verklaring van overlijden.
- Ten aanzien van sectie is opgenomen de bepaling dat deze ook kan geschieden indien het volksgezondheidsbelang dit vereist. De geneeskundige die de sectie verricht behoeft hiertoe de toestemming van de betrokken regionale geneeskundige inspecteur van de volksgezondheid. Toestemming van nabestaanden etc. is niet nodig. Orgaantransplantatie zal alleen kunnen plaatsvinden, indien met betrekking tot de donor het intreden van de dood is vastgesteld door een andere geneeskundige dan die welke de transplantatie verricht. De toestemming van de overledene zelf (bij testament of codicil) of van de nagelaten betrekkingen is vereist.
- Het balsemen van lijken die naar het buitenland worden vervoerd is vrij. Balseming dient te geschieden door of onder toezicht van een geneeskundige.

MET NADRUK ZIJ ER OP GEWEZEN DAT HETGEEN IN DIT NASCHRIFT IS VERMELD GEEN KRACHT VAN WET HEEFT. VOORALSNOG DIENT TE WORDEN UITGEGAAN VAN DE PROCEDURES ZOALS OMSCHREVEN IN DE PARAGRAFEN 1 T/M 10.

BIJLAGE 2**Model verklaring van behandelende geneeskundige**

Het model van de verklaring van overlijden, afgegeven door de behandelende geneeskundige, luidt als volgt:

De ondergetekende; arts te;
verklaart te zijn de behandelende geneeskundige van
..... (naam en voornamen voluit),
geboren op te
wonende te, overleden op

verklaart het lijk persoonlijk te hebben geschouwd; verklaart er van overtuigd te zijn, dat de dood ten gevolge van een natuurlijke oorzaak is ingetreden.
(datum) (ondertekening)

STAATSTOEZICHT OP DE VOLKSGEZONDHEID, Geneeskundige Hoofdingspectie

B. DOODSOORZAAKVERKLARING i.g.v. de

artt. 5 en 6 van de wet van 1 juni 1865, *Stb.* 60

N.B. Naam van de overledene
NIET VERMELDEN

Bestemd voor de medisch ambtenaar van het Centraal Bureau voor de Statistiek, te 's-Gravenhage

A. 1. Gemeente van overlijden

2. Plaats van overlijden

1.

2. * in/niet in/ziekenhuis (h.o. ook sanat., kraamkl., enz.)

B. 1. Postmortaal onderzoek

1. * a. sectie: verricht/wordt nog verricht/vindt niet plaats

* b. ter verificatie van de diagnose zijn, resp. worden

— geen onderzoeken verricht/

— de volgende onderzoeken verricht;

(b.v. van operatiemateriaal, histologisch of bacteriologisch onderzoek, kweekproef, of derg.)

C. OVERLEDEN

1. Geslacht

1: * mannelijk/vrouwelijk

2. Leeftijd

2. a. jonger dan 7
dagen

{ geboren op te uur

{ overleden op te uur

{ duur zwangerschap weken

{ geboortegewicht gram

{ lengte vrucht cm

b. 7 dagen - minder dan 2 maanden: dagen

c. 2 maanden - minder dan 1 jaar: maanden

d. 1 jaar en ouder: jaar

3. Aantal uit de overleden *vrouw* geboren kinderen

3. De overleden vrouw heeft { levendgeboren kinderen gehad
doodgeboren

ZIE TOELICHTING AAN OMMEZIJDE

D. NATUURLIJKE DOOD

(Voor niet nat. dood zie E; voor doodgeboren zie F)

Duur tussen begin ziekte en overlijden (bij benadering):

- 1. a. Ziekte, welke *rechtstreeks* de dood ten gevolge had
- b. en c. Ziekten, welke hebben geleid tot de doods-oorzaak onder a. Bij vermelding van meerdere ziekten de aan het overlijden ten grondslag liggende het laatst opgeven (*zie toelichting*)
- 2. Bijkomstige, bij overlijden nog bestaande ziekten en bijzonderheden, welke tot de dood hebben bijgedragen, doch niet met de onder 1 genoemde ziekten in causaal verband staan

- 1. a.
veroorzaakt door/gevolg van
- b.
veroorzaakt door/gevolg van
- c.
- 2.

E. NIET NATUURLIJKE DOOD

(Voor natuurlijke dood zie D; voor doodgeboren zie F)

- 1. Oorzaak
- 2. Wijze waarop, resp. omstandigheden waaronder de niet natuurlijke dood intrad. resp. het dodelijk letsel is bekomen
- 3. Aard van het letsel
- 4. Indien er sprake is van een *ongeval*, plaats waar dit is geschied

- 1. (* Zelfmoord / doodslag / ongeval
- 2.
(Bijv. bromfietser door auto aangereeden, van trap gevallen, overboord geslagen bij aanvaring, bij stofzuigen door elektrische stroom getroffen, bij grondwerk door zand bedolven, vergiftiging, of dergelijke.)
- 3.
(Bijv. schedelbasisfractuur, borstkas ingedrukt, of dergelijke.)
- 4.
(Bijv. thuis, op fabriek of werkplaats, op straat, aan boord, op het land, aan het strand, of dergelijke.)

* Doorhalen, wat niet van toepassing is

ZIE OMMEZIJDE

F. DOODGEBOREN

(Voor natuurlijke dood zie D; voor niet natuurlijke dood zie E)

1. Geslacht
2. Duur zwangerschap
3. Doodsoorzaak
4. Eventuele complicaties tijdens zwangerschap en bevalling

1. * jongen / meisje
2. weken
- 3.
- 4.

Definitie doodgeborene: Onder doodgeborene wordt verstaan een vrucht, die na de uitdrijving geen enkel teken van levensverrichting (*ademhaling, hartactie, spiercontractie*) heeft vertoond.

G. OPMERKINGEN

Deze ruimte is bestemd voor vermelding van eventuele nog niet bij D gegeven bijzonderheden, zoals lokalisatie en aard van gezwellen (goed-, resp. kwaadaardig), indicatie tot operatie, enz., en van eventuele verdere toelichtingen, welke van belang kunnen worden geacht voor een zo juist mogelijke rubricering der doodoorzaak volgens de Nederlandse vertaling van de internationale lijst van doodsoorzaken, U toegezonden door de Geneeskundige Hoofdinspectie.)

N.B. Ingeval deze doodsoorzaakverklaring is afgegeven door de gemeentelijke lijkschouwer, hieronder opgave te doen van de behandelende geneeskundige

Naam:

Gevestigd te:

Naam van de *geneeskundige* (in blokletters of stempel)

in de functie van:

* behandelende geneeskundige

* gemeentelijke lijkschouwer

* geneeskundige, aangewezen door de officier van justitie

* *Doorhalen, wat niet van toepassing is*

TOELICHTING

Bij D: Bij de invulling van het formulier geve men bij *natuurlijke* dood in de gevallen, waar meer dan één oorzaak van de dood aanwezig is, onder *1a* de ziekte, welke rechtstreeks de dood ten gevolge had, en onder *1b* en *1c* de ziekten, welke tot de onder *1a* genoemde doodsoorzaak hebben geleid, waarbij de grondoorzaak, waarvan het verdere ziekteverloop het gevolg was, het laatst — dus onder *1c* — worde vermeld (*zie voorbeelden*).

Men vermijde weinig zeggende, slechts symptomen aanduidende termen (bijv. astma cardiale, insufficiëntia cordis, uremie, verlamming, enz.), doch geve steeds zo volledig mogelijke omschrijving (*zie voorbeeld 4*). *Zie ook hierboven bij G.*

Voorbeeld 1

- a. Longembolie
b. Operatie voor pancreatitis
- Myodegeneratio cordis

Voorbeeld 2

- a. Bronchopneumonie
b. Myocarditis chron.
c. Influenza
- Arthritis rheum. chron.

Voorbeeld 3

- a. Volvulus
b. Cron. obstipatie
c. Megacolon cong.
- Niersteen

Voorbeeld 4

- a. Uremie
b. Urineretentie
c. Hypertrofie prostaat
- Diabetes mellitus

LAISSEZ-PASSER VOOR LIJKEN

Dit laissez-passer wordt afgegeven overeenkomstig de bepalingen van de Overeenkomst inzake het vervoer van lijken, in het bijzonder de artikelen 3 en 5¹⁾.

Hierbij wordt toestemming verleend voor het vervoer van het stoffelijk overschot van:

Naam en voornamen van de overledene

Overleden op te

Aanduiding (indien mogelijk) van de doodsoorzaak ²⁾ en ³⁾

op de leeftijd van jaar.

Datum en plaats van geboorte (indien mogelijk)

1) De tekst van de artikelen 3 en 5 van de Overeenkomst dient te worden afgedrukt op de keerzijde van het laissez-passer.

2) Doodsoorzaak aanduiden in de Franse of de Engelse taal of door gebruikmaking van de cijfercode van de internationale klassificatie van ziekten van de Wereldgezondheidsorganisatie.

3) Indien de doodsoorzaak niet wordt opgegeven om redenen van beroepsgeheim, dient het lijk tijdens het vervoer vergezeld te gaan van een verzegelde envelop bevattende een verklaring van de doodsoorzaak, welke verklaring aan de bevoegde autoriteit in de Staat van bestemming dient te worden overhandigd. De verzegelde envelop, die aan de buitenkant duidelijk is gekenmerkt, wordt stevig bevestigd aan het laissez-passer. Indien dit niet gebeurt, dient het laissez-passer aan te geven of de overledene op natuurlijke wijze en ten gevolge van een niet-besmettelijke ziekte is overleden.

Indien dit niet het geval is, dienen de omstandigheden van het overlijden of de aard van de besmettelijke ziekte te worden aangegeven.

Het stoffelijk overschot dient te worden vervoerd

..... (vervoermiddel)

van (plaats van vertrek)

via (route)

naar (bestemming)

Daar toestemming is verleend voor het vervoer van dit stoffelijk overschot, worden alle autoriteiten van de Staten over wier grondgebied het vervoer dient te geschieden, verzocht dit ongehinderd te laten doorgaan.

Gedaan te, op

Handtekening van de
bevoegde autoriteit

Officieel stempel van de
bevoegde autoriteit